

تنگ چوگان

تنگ تاریخی چوگان در 23 کیلومتری شهر کازرون و روبروی شهر باستانی بیشاپور واقع شده و رودخانه شاپور در جهت شمال شرقی به جنوب غربی در میان آن روان است

این تنگ طبیعی و تاریخی در کنار ویرانه‌های شهر تاریخی بیشاپور قرار دارد و دارای 3 روستا است که عبارتند از: روستای تنگ چوگان بالا، تنگ چوگان پایین، تنگ چوگان وسطا.
کوه شاپور مشرف بر روستای تنگ چوگان وسطا است، اما راه اصلی برای رسیدن به غار از تنگ چوگان علیا (روستای کشکولی) می‌گذرد.

تنگ چوگان در دل خود گنجینه‌ای بی‌نظیر از آثار و حجارهای دوره ساسانیان را جای داده و به همراه طاق بستان در کرمانشاه و نقش رستم و نقش رجب در نزدیکی تخت جمشید یکی از محوطه‌های تاریخی با ارزش آن دوره به شمار می‌آید.

این دره علاوه بر 6 نقش برجسته مربوط به شاپور اول و بهرام اول و دوم، مجسمه عظیمی از شاپور اول به ارتفاع 6 متر را در غار شاپور، که در ارتفاعی نزدیک به 800 متر از بستر رودخانه قرار دارد در خود جای داده است.

نقش برجسته‌های این تنگ نسبت به سایر نقوش دوره ساسانی بزرگتر و شلوغ‌تر می‌باشند به گونه‌ای که 3 تا از این نقش برجسته‌ها بیش از 30 متر مربع مساحت داشته و در هر کدام نقش پیکر بیش از 30 نفر تراشیده شده است که تنها نقش برجسته صحنه شکار خسرو پرویز در طاق بستان کرمانشاه با آنها قابل قیاس است.

در این تنگ 6 نقش برجسته کنده شده که تقریباً همگی نزدیک به ورودی آن و در فاصله‌ای کمتر از 500 متر از شهر باستانی بیشاپور قرار دارند. اگر از سمت بیشاپور به این تنگ وارد شوید 4 عدد از این نقش برجسته‌ها در شمال و سمت چپ و دو تای دیگر در جنوب و سمت راست قرار دارند.

اولین نقش برجسته که بزرگترین و شلوغ‌ترین نقش برجسته در بین دیگران است نقشی مربوط به جشن پیروزی شاپور اول بر امپراطوری روم است.

شاپور در طی دوران 30 ساله فرمانروایی بر ایران (از 241 تا 271 میلادی) دو بار با امپراطوری روم وارد جنگ شد. در پایان اولین نبرد، گردیانوس، امپراتور روم در اثر شورش فرمانده گارد خود، فیلیپ معروف به عرب، کشته شد و فیلیپ برای استقرار پایه‌های حکومت خود به سرعت پیشنهاد صلحی به همراه قبول پرداخت غرامت و واگذاری ارمنستان به ایران را مطرح نمود (244 میلادی).

سالها بعد با به قدرت رسیدن والرینوس در روم، او برای جبران شکستهای قبلی مجدداً به ایران حمله کرد که این بار هم به دنبال شکست ارتش روم، والرینوس به همراه 70 هزار نفر از صاحب منصبان و لشکریانش به اسارت شاپور درآمدند (260 میلادی).

در ایران نیز شاپور در مراسمی که در پایتخت ایران، شهر تیسفون برگزار کرد در حضور والرینوس و ژنرال‌هایش ایران را خورشید گیتی تاب و تنها ابر قدرت دنیا خواند و دستور داد تا نقش این پیروزی را در محل‌های متعددی بر کوه حک نمایند. معروف ترین این نقش برجسته‌ها در نقش رستم و بزرگترین و باشکوه‌ترین‌هایشان در تنگ چوگان قرار دارند.

در اولین نقش برجسته شاپور اول در مرکز نقش و سوار بر اسب به تصویر کشیده شده است. جنازه گردیانوس در زیر پایهای اسب شاپور افتاده و دستان والرینان به نشانه اسارت در دست شاپور قرار دارد. فیلیپ نیز در جلوی اسب شاپور زانو زده و

تقاضای صلح دارد. افسران و نظامیان ایرانی در ۵ ردیف سوار بر اسب در پشت سر شاپور قرار دارند و سربازان و صاحب‌منصبان رومی نیز در ۵ ردیف در جلوی شاپور در حال حمل هدایا و پیشکش‌هایی برای او دیده می‌شوند.

در این نقش برجسته ۱۱۵ پیکر دیده می‌شود که از این نظر رکورددار نقش برجسته های ایرانی به شمار می‌آید.

دومین نقش برجسته مربوط به پیروزی بهرام دوم بر اعراب بیابانگرد می‌باشد. در این نقش برجسته بهرام سوار بر اسب در سمت چپ نقش قرار داشته و اعراب در حال راهنمایی توسط سرداران ایرانی به منظور پیشکش اسب و شتر در مقابل او دیده می‌شوند.

سومین نقش برجسته که کامل ترین و زیباترین نقش برجسته زمان ساسانی به شمار می‌آید مراسم دریافت فر ایزدی (حلقه شهریاری) توسط بهرام اول از اهورامزدا را به تصویر کشیده است.

حکاکی این نقش برجسته بسیار هنرمندانه بوده و چین و چروک ها و حرکت لباس و ... همگی بسیار زیبا نشان داده شده اند. همه چیز در این نقش به شکل حیرت انگیزی تناسب دارد. حتی جزئیات فیزیکی اسب و رگ‌های روی پای اسب نیز مشخص شده است.

نقش برجسته چهارم صحنه پیروزی بهرام دوم (شاپور دوم- ذوالاکتاف) بر یاغیان را به تصویر کشیده است. در این نقش پادشاه در مرکز نقش نشسته بر تخت و به صورت روبرو به تصویر کشیده شده است در حالیکه در سمت راست او سربازان و سرداران ایرانی به احترام ایستاده و اسرا و یاغیان در سمت چپ توسط سربازان ساسانی به حضور شاه آورده می‌شوند.

نقش برجسته پنجم که در سمت راست تنگه واقع شده و سالم ترین نقش برجسته در میان نقوش 6 گانه است نیز به پیروزی شاپور بر دولت روم اختصاص دارد.

ششمین و آخرین نقش برجسته که آنهم در سمت راست تنگه و دقیقا در کنار جاده واقع شده است متاسفانه بیشترین آسیب را در طی زمان دیده و قسمت‌های بالای آن تقریبا از بین رفته است.

در این نقش برجسته مراسم دریافت فر ایزدی (حلقه شهریاری) توسط شاپور اول از اهورامزدا و همچنین پیروزی وی در جنگ با رومیان به تصویر کشیده شده است.

در این نقش، زیر سم اسب مظهر اهورامزدا، اهریمن و زیر پای اسب شاپور، گردیانوس، امپراطور کشته شده، لگدمال می‌شوند. فیلیپ نیز طبق معمول جلوی اسب شاه زانو زده و تقاضای صلح و بخشش دارد.

